

Előfizetési díj

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy óra helyben	1 „
Vidékről egy hónapra előfizetést nem fogadjunk.	

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ótázor hasábozott garmond sor 6 kr. az
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadó hivatal.

Hirdetéseket fűlvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22) Haasen
stein et Vogler Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyiltéri cikkek

garmond sora után 25 kr. fűlvesendő.

Szerkesztői szállás:

Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A „KELET”
politikai és közgazd. napilap
1873 második félévi folyamára.
A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy óra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadjunk el.

Az előfizetési pénzek, legelőszérűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után sztelepéldánnyal szolgálunk.

Hirdetési rovatunkban a t. cz. gyáros, iparos és kereskedő urakat azon előnyben részesítjük, hogy nagyobb és éven át többször megjelenendő hirdetményeiket fele árban közöljük.

A „KELET” kiadóhivatal

A horváth ügyek.

Budapest, aug. 19.

(A.) A horvát országgyűlés összehívott sessionjának legelső feladata az lesz, hogy a horvát-magyar regnicolaris bizottságok által egyetértéssel készített kiegyezési munkálattal törvényerőre emelje. A viszonyok úgy hozták, hogy a horvát országos képviselő fog először a munkálatról nyilatkozni s nem szenved kétséget, hogy a bizalmi férfiak részéről javaslatba hozott tervet szentesítésével fogja ellátni. A mostani horvát országgyűlésen az unió pártja a virilisták segítségével kezdetül fogva többségben volt, s ha a szükség úgy hozná magával, ismét többségben lesz. De ez a szükség be sem fog állani, minthogy a horvát ellenzék maga is részt vett a kiegyezési tárgyalásokban, sőt bátran állíthatja, hogy ezekben övé volt az oroszlánrész s így biztosan várható, hogy az országgyűlés az ide vonatkozó törvényjavaslatot csaknem egyhangúlag jóvá hagyandja.

natkozó törvényjavaslatot csaknem egyhangúlag jóvá hagyandja.

Ez lesz a második kiegyezési törvény, mely Magyar- és Horvátországok közt 1868 óta létesült. Már az első a legnagyobb liberalitással töltötte ki ama fehér lapot, melyet egykor Deák Ferencz a horvátoknak engedett. Magok irták rá a feltételeket s a magyar országgyűlés elfogadta azokat. Mindemellett a horvátok nem voltak megelégedve a kiegyezéssel s oly módon kezdettek ellene izgatni, olyan eszközökkel támadták meg azt, hogy Magyarország saját méltóságával összetérhetlennek tartotta csak megvizsgálni is azon panaszokat, melyek a leg törvénytelenebb alakban jutottak kifejezésre. Végre a horvát nemzeti ellenzék belátta, hogy féktelen agitációival Magyarországot sem megfélemlíteni, sem önkényes visszavonulásra bírni nem képes, mert a magyar kormány jogának tudatában rendületlenül ragaszkodik a törvényhez s megsértő ellen annak egész szigorát is alkalmazni kész.

Azóta a horvát nemzeti párt visszalépett a törvényesség terére, jogilag létezőnek ismeri el az 1868-ki horvát-magyar egyezményt s csak azon óhaját fejezte ki, hogy a törvény egyes határozatait alkotmányos és legális uton módosíttassanak. Ez állásponttal szemben Magyarország is megváltoztatta magatartását. Mihelyt a horvátok a törvényes alapra helyezkedtek s csak egyes panaszait törvényszerű orvoslással sürgették, a magyar kormány szíves készséggel nyújtott segédkeztetést a panaszok orvoslására. Ily szempontokból történt a két regnicolaris bizottság kiküldetése. Ennek munkája nem volt csekély; roppant nehézségekkel kellett megküzdnie, minthogy a horvátok kezdetben igazán teljesíthetetlen óhajokkal álltak elő. Végre azonban a magyarok erélyes magatartása, melyet a túlzott igényekkel szemben követtek a szívélyes készség, melylyel a valóban jogosult panaszokat orvosolni hajlandóknak mutatkoztak — meggyőzte a horvátokat hogy ha sikert akarnak felmutatni, realis politikát és bizalmat érdemlő szándékokat kell táplálniuk. Lassan-lassan engedni kezdtek s végre létrejött amaz egyezmény, melynek szentesítése egyik főfeladata a horvát országgyűlésnek. Ez lesz a második kiegyezés, melyet rövid félévtized folyamában a horvátokkal kötünk, s melynek immár utolsónak és végelesnek kell lennie. Most az ellenzék szabta meg a kiegyezés feltételeit, s ha a horvátok ezekkel sem lesznek megelégedve, akkor

Magyarország nem fog többé harmad izben a kiegyezés célhoz nem vezető utjaira lépni, hanem a horvát-magyar viszonyok rendezése körül más és hatékonyabb eszközöket alkalmazand.

A postai szolgálatnál használatban lévő nyomtatványokat illetőleg a kereskedelmi miniszter elrendelte, miszerint a belföldi forgalomban e nyomtatványok egyedül magyar nyelven Horvát és Szlavonországban magyar és horvát szöveggel, a külföldi forgalom számára pedig magyarul s németül szerkesztessenek.

Az igazságügyminiszter legújabb körrendelete: Az új bírósági szervezet életbe lépésétől óta igen gyakran emeltetett panasz úgy magánosok, mint hatóságok által az iránt, hogy a hagyatékok leltározását eszközölő bírósági kiküldöttek, illetőleg bír. végrehajtók részére megtéríteni kellő napidíjak és utazási költségek a hagyatéki tömeg átlagát tetemesen megapasztják s különösen a kiskorú árvák örökségi illetőségét nagy mérvben csökentik.

Ennek folytán, különösen az árvák érdekeinek megóvása céljából, utasítom a (czimet), hogy ugyan egy közszégből vagy több szomszédos közszégből beérkezett haláleseti felvételekre vonatkozólag a leltározás iránt akként intézkedjenek, hogy több hagyatékok egymásután, lehetőleg egy napon, vagy félben szakítás nélkül több napon egy oda- és visszautazás mellett leltározassák s miután ily esetekben az illető közegek által, az 1899. évi bírói ügyviteli szabályok 168. §-a értelmében, minden költség (napidíj és fuvardíj) csak egyszeresen számíthatatik fel s annak megtérítéséhez az illető érdekelt aránylagosan járulni tartoznak, ez által az egyes, főleg kisebb hagyatékok aránytalan leltározási költségeikkel ne terheltesse. Budapest, 1873. aug. 9-én Dr. Pauler Tivadar s. k.

Kereskedelmi ügynökségek.

(Folytatás.)

Egy másik kiválóbb neme az ügynökségi közintézményeknek, szintén Angolországban és az észak-amerikai államokban azok, melyek „mercantile agencies” elnevezés által ismeretesek. Ezek alatt közvetítettnek a hitelkerék és a hiteladók között fennforgó hitelviszonyok akkorp, hogy bizonyos empiriák körében s innen kifolyólag az általános hitel megszilárdítására a legnagyobb befolyással bírnak; s

sülve láthatom! Hanem fájdalommal kell bevallanom, hogy midőn utolsó alkalommal itt voltam, Mária Lujza kisasszony elég világosan értesenre adta, mily hű remények valának ezek, melyeket táplálni elég merész valék.

Ezt gondoltam előre! De még tán nincs veszte minden. Nem is gyapitná ön, mérnök ur, hogy a legostobább historiákat szedték össze, csak azért, hogy a Mária metalmái hajlamát egy bizonyos irányban megakadályozzák.

Hogyan — rágalom? Hala istennek akkor még minden jóra fordult. Mert ámbár én sem vagyok tökéletesebb, mint Ádám többi maradékai, hanem azért — lelkekre mondhatom — soha nem követtem el oly cselekedetet, miért pirulnom kellene.

Arról én feltétlenül meg voltam győződve! Hanem mások azt állítják a mérnök uról — de kérem bocsátása meg őszinteségemet — csak azon viszonyról fogva, melyben egymáshoz állunk, s mely még szorosabbá lehet jövőben, nem akarom azon szemrehányásnak kitenni magam, hogy ál-gyöngédségből még szorosabbá tettem a dolgot — tehát azt állítják, hogy ön nem mindig a legjobb társaságban töltö napjait, hogy kedvét lel a korhelységben, s ezért kellenél tovább mulatott oly helyeken, hol szükséges nem volt.

Ez már mégis csak sok! kiálta Vilmos, haragtól halványan. Istene! azt soha nem hittem, hogy még ilyesmit is beszélhessenek rólam. Hoztak fel valamely különös esetet?

Nem — hanem egyike, ön közelebbi ismerőseinek, Pellander ügyvéd, állítólag.

Tehát édes istenem arról fúj a szél? szóla Vilmos kissé könnyebűlten, így majd csak kizsitatom magamat, mi egyébiránt minden esetre megte-

igy a hatáskörükbe eső és általuk elfoglalt téren egy — jelenleg hazánkban a fekvősekre nézve fennálló nyilvános telekkönyvekhez hasonló nyilvános kereskedelmi hitelkötény alakulván meg, ennek alapján, az iparosok, kereskedők, szóval minden vállalkozók hitelle, anyagi és szellemi erejükhez képest, a közforgalom számára fenn és mintegy nyilván tartatnak; mely hitelkötényi nyilvántartás az általános kereskedelmi hitelnek ép úgy nélkülözhetetlen eszköze, miként a földbirtokkötény a földhitelre nézve.

Szervezkedésének célszerűsége miatt bir ezen intézmény a világ kereskedelmére ily nagymérvű befolyással, de hogy mily roppant kiterjedettségű és jelentőségű, azt következtethetnünk csupán abból is, hogy egyedül a Newyorkban fennálló hasonló ügynökségek — számszerint négy — nem kevesebb mint egy 700 főre menő utazó és helytálló ügynök seregét foglalkoztatnak 3—400,000 dollár évi kiadás mellett, az egy és megbízóktól 50—500 dollár évenkénti bérlet fizetés ellenében, mely roppant számmegeység az ügynökségek életvalóságáról többet mondanak, mint mennyit én mellesleg bizonyítani tudnék.

Kétségtől, hogy fejlettebb hazai ipar és kereskedelmünk az ilyen intézményeket nem csak megbírni, hanem nélkülözhetetlen — mondhatni égető szüksége is van azokra. Hazai iparunk csak nem a belforgasztra szorítkozva, itthon sem bírja ki a külföldi kézmű- és gépiparral való versenyzést. — Kivitelünk nem üti meg felét se a behozatalnak s ahelyett, hogy a behozatal és kivitel cserédműmát áruzzák ellenében áruzzik képezne s így a pénztőke saját iparunk és kereskedelmünk mivelésére honmaradna s ezen az uton, a hazai tőke erőerősítettnek és állandósítottatnak; ahelyett mi részünkről mindig csak drága agioval, kamatokkal és feljűl pótló készpénzzel kell megfizetnünk mindent; minnek következtében a szükséges pénzerőről megfosztva, ipar és kereskedelmünk a hová tovább mind inkább többet szivattyúzó pénzintézetek segédével nélkül, önmagát fenn tartani nem képes s ennél fogva úgy közforgalmunk, mint végül közgazdaságunk is, szintén azon pénzintézetektől tétetik függővé, melyek nagyobb részt idegenek, s csak a maguk hasznokat keresvén, hazánk jólétével, boldogságával és felvirágzásával mit sem gondolnak!!

Rendes közvetítési eljárás, vagy kezelés; rendes közlekedés s főképp a közvetlen szomszéd állomokkal való célszerű vámszerződések s hasonló kereskedelemügyi előintézkedések mellett pedig közforgalmunknak természetesen egészen más kerékvágásban, más lábon kellene állnia és mozognia, és

hettem volna. De nagyon fáj nekem, hogy Mária Lujza, egy ily alyas hírne, mely költemény és igazságból van összeállítva, azonnal hitelt adhatta.

— Igazság is?

— Ugy van, igazság — N... asszony maga mondjon ítéletet a dolog ez oldaláról.

Ezzel Vilmos villámgyorsan átfutott lakásába, s vázlataival tért vissza, melyet magának leirt s megtartott volt, a mint tett mindazon hosszabbra terjedő lapokkal, melyeket haza övének írt, hogy majd egykor mint érett ember, mosolyoghasson ifjúkori élményei fölött.

Imé „kedves N... asszony, kérem olvassa ezt végig s Pellanderrel való összeköttetésem egy hiszem eléggé fel lesz ön előtt világosítva; különben csak arra kérem kegyedet, gondolja meg, hogy mindez meghitt barátomnak van írva, és hogy ezalótt három hóval. Ennél fogva tán jobb is volna, ha a kisasszony nem olvasná el, mert félek, igen szabad hangon irotnak találhatná. De tapasztalt anyjának bátran és félelem nélkül merem e kis naplót kezéi közé letenni, nem tartva a félreismeretéstől.

Ezt mondva Vilmos, elbucszott, hogy otthon várja be a hatást, mit vázlata Pellander bácsiról, s az utolsó palackzókri tenni fog.

Ha Vilmosnak lesz vala más módja magát igazolni, nem használta volna ez irat átadását, mert szorosán véve tán nem is a legelőszérűbb eszköz volt ez. Hane bármint lett legyen is, a bosszúságnak és az első perc benyomásának engedett, s nem gondolt arra, ha kedvező lesz-e következése, vagy sem.

(Folyt. köv.)

„KELET” TÁRCZÁJA.

Két erkély-szobácska.

Regény, két kötetben.

Írta: Flygaré-Carlén Emilia.

Első kötet.

X.

(Folytatás.)

Eltelt három nap, mielőtt Vilmos ismételte volna látogatását.

Ezuttal N... asszonyt magánosan találta. Vilmos szerencsét kívánt szomszédnőjének, hogy végre bé tett vágya s leánya itthon van.

— Mily boldognak érezheti most magát N... asszony? szóla neki De ő nyilt szívűen felelé:

— Azt valóban nem mondhatom. Leányom sok bűt okoz nekem.

— Hogyan lehet az? kérdé Vilmos elhalavá nyulva.

— Az az átkozott Segerstadt nincs neki javára. Egykoron — de ez időtől már oly távol állok, hogy alig emlékszem létezésére — magam is ünnepelt, gazdag urhölgy voltam. Mind a mellett semmi kedvet nem érezek látni, hogy Mária Lujza egyik legyen, a nélkül, hogy a másikat bírhatná. Segerstadtban pedig úgy veszem észre elbeteit vele, hogy mindkettőre igényt tartbat.

— De hát a kisasszony felvilágosult címje? — Ah, kedves jó mérnök ur, az elvakul, ha az önszeretet és hűség erőt vesz rajta.

pedig a mi a hazai ipar különös érdeke, ennek úgy, hogy erőteljes fejlődése által, ha egyelőre többre nem is, a belkereskedelemben nézve versenyképessé válhasson. Így a béhozatalnak is hatalmas gátot tudna vetni, míg ellenben a zsaroló pénzhitelintézetektől különben is drágán vásárolt folytonos nyomás alatt csak szülni, tengődni kénytelen. Rendes viszonyok közt tehát a hazai kivitelnek, tekintet nélkül a belkereskedelemben, legalább megútni vagy megközelítenie kellene a béhozatalt, mert csak így s ez által egyedül tisztázható a nemzet háztartás könyvvitele.

Igaz ugyan, miszerint a béhozatal és kivitel iránt közháztartásunkban ez idő szerint észlelhető roppant eltérő aránytalanság, sem egy tollvonással ki nem egyenlíthető, sem pedig az egyensúly egy ugrással el nem érhető. — De addig is, míg a bajon gyökeresen segíteni lehetne, addig se volna gyakorlatilag szabad, hogy midőn valamelyik külföldi kereskedő például a csak Erdélyben mintegy 500,000 frt évenkénti alig meghaladó átlag üzletmivelét után, mintegy 50,000 frt. évenkénti átlagos veszteséget (statistikai adatok szerint) volna kénytelen szenvedni, hogy ő azért már a priori 50,000 frtot tehát 10 %-kat, amaz 500,000 frt. névleges érték átlagra ráírja s így emez netalán csak egyeseknél szenvedhető veszteségeit habár első sorban is, a vele közvetlen érintkezésben álló solid kereskedősegen, de utóvégre is a fogyasztó közönségen vehesse meg, miként országszerte most ez gyakorlatilag.

S valamint rendezett állapotok között a fogyasztó közönség hasonló eljárásról megkíméltesék, úgy viszonyt a hitelező közönség is megóvassék attól, hogy indokolhatlan kereskedelmi megrendelésekkel éhessenek, ezáltal a magán és közkereskedelmi hitelt aláássák, csak törvényesen rendezett közvetítő intézetek nyújtsanak elegendő biztosítékot.

Mi-ezek után összeítve is a „mercantile agencies” jelentőségét, elhivatottai feladatát, kiváló gyakorlati jelentőséget kölcsönöz neki az, hogy beható és mérvadó befolyásánál fogva, ipar és kereskedelemnek a lehetőségig megbízhatóbb alapot és támaszt nyújtani, teremteni tud; indokolható hitelmegrendeléseket eszközöl csak megbízható személyektől, s míg így a belkereskedelmet aránytalan sok és céltalan megrendelésektől megóvjá. ezáltal egyszersmind a fogyasztó közönség szükségleteit is olcsóbban teremti elő; végül pedig előrelátó gondos közreműködése folytán, inkább mint bármely más intézmény, az igazság szolgáltatás könnyebbítésére válik, miután közvetítési hatáskörén belül és kívül is egyaránt eredményesen az igazság szolgáltatásának a kereskedelmi ügyekben alapul szolgálja.

Vannak a nevezett két intézményen kívül ugyan még mások is ugyancsak jelesen az „agents de charge” tulajdonképp váltó, pénz és értékpapír tőzsérek Franciaországban, a kik egy választott syndicus és 6 főnek vezetése alatt állnak, s szintén csak bizonyos szak és alaki képzettség elsajátítása után nyerhetik el az iparszabadalmat; ezután „agents de la faillite” csődügyekben, s „agents d'affaires” kereskedelmi ügyekben Franciaországban, végül „commercial agents” számadási hagyatékos és csődügyekben Angolországban és az amerikai szövetséges államokban, melyek ha szintén nem a nyíra nevezetesebb intézmények közül valók.

(Folyt. köv.)

A vilákiállításról.

Bécs, aug. 18. 1873.

A „Neue Freie Presse” gyártása.

A „Neue Freie Presse” pavillonjának ajtai a közönség előtt mindég tárvák, de leginkább a délutáni órákban törekszenek oda, mivel rendszeren 4 órakor kezdődik a gépezet működése. Ilyenkor a különben mindég elkorlatolt gép körül ember ember mellett áll, s feszült figyelemmel kísérik a gép művészetileg szabályos működését.

A fentnevezett lap igazgatóságának szívesége folytán engedelmet nyerék a gép működése alkalmával, a korlátokon belül tanulmányozni a lap gyártását s így a „Neue Freie Presse” által közrebocsátott, és már második kiadást ért leírás segítségével nemcsak a gépet magát, hanem a lap története és statisztikai adatait is néhány sorban illetékesen válaszolhatom.

A gép maga körülbelül egy öl széles hét öl hosszú lehet, és tulajdonképpen egy magasabb középső és két alacsonyabb, összeköttetésben lévő oldalrészéből áll. A pavillon menyezeten felül még ezenkívül egy gépezet van, a melynek segítségével a 4 láb széles és 4 angolmérföld hosszú papírtekerés felhúzzatik, s a nyomógép felé taszítva abba leboosztatatik. A papíros vékony vashengerre van felcsavarva, s az egész gép szerkezete a hengerek és galand hevederek szerencsés összeköttetése folytán szolgáltatja a mindenkit egyaránt meglepő eredményt.

Azonban hogy az egész nyomtatási processus könnyebben megérthető legyen, igyekszem a már említettem leírás sorrendjének rövid de hű fordításával az egész eljárást megmagyarázni.

Miután a szedés megtörtént, s az egy egy oldal szövegének betűi keretbe szorítottak, a betűk-

kel ellentétben lévő oldala ez összeállított betűmintának (matrice) néhány iv oly papirossal vonatik be, a mely-már előbb egy bizonyos ragasztó pépbe mártva összetartó puha anyaggá lesz, s a melyet egy kefével erősen a betűk végeihez vernek, hogy ez az egész össze tartja. Ekkor leprésseltetik vaslemez közt, s a szarítóbá tétetik, hol ama papirossanyag kőkeménységűvé lesz. Ezután jó egy homorú alaku vas „modella” közé, hol olvasztott ércel beöntetik, s midőn kihűlt, hozzáegyengetik s erősítik azon vashengerhez, melylyel a nyomtatást végzik. A betűlemez ez elkészítése a szedésen kívül 20 percig tart (Megjegyzendő, hogy az így egyszer beöntött betűk többé nem használhatók és beolvasztatnak.)

Ilyképen elkészülvén a nyomtató vashengerek, a gőzérővel való nyomtatás megkezdődik. A papírtekerés felülről egy simító hengeren át legelőször a nedvesítő hengeren keresztül vezetetik, s mely a vágó hengerre; hol olyformán keresztül szuratik, mint azt a bélyegek szélein látjuk, s nagyon természetes, hogy az erre következő megfeszítésre az iv a tekercstől elvál s rögtön megkerüli azon két, hengeret melyekről a nyomtatást kapja. E hengerek ismét több henger által szüntelen festékekkel tápláltatnak, még pedig úgy, hogy az egyikre folyik a festék, erről a többiek átveszik és szétöröglik s a nyomást eszközölő hengerekhez közeledve a betűket megfestik. Ez a művelet a gép mindkét oldalrészén történik, s a felülől lecsavarodó papírokból levágott ivék szüntelen kétfelé osztatnak s ezek viszont jobbra és balra átmenve a nyomtató hengert megkerülik, s így egyszerre mindég két példány nyomódik. A már megnyomatott iveket ismét más, egymással szemben fekvő és szüntelen emelkedő s alázáló hengerek, a rajtok végig futó galandhevederek segítségével — s ezek között — a gép mind két oldalán lévő két külön külön működő összehajtogató gépezetbe vezetik. A hajtogató gépezethez szintén a hengerek és hevederek folytatása, s csak két egymás mellett, de ellenkező irányban forgó heveder közé nyomul felülről-lefelé egy léczbe illesztett keskeny vaslemez, mely a mint az iv közepére a nyomást gyakorolja — fel-emelkedik, s még az előbbi iv a hengere forgása s a hevederek surlódása között folytatja útját a második hajtogató lemez alá, az alatt az elsőből jön a második és a többi iv. A harmadik, vagyis nyolcz-rétre összehajtó lemez már függőlegesen áll, s midőn az újság lap itt is megkapja a nyomást, mely az utolsó, ismét fekvőleges összehajtogatóhoz, honnan a rostély vagy is inkább léczzet alaku kitévőrendesen összehajtvá helyezi a kész lapot a kosárba. S mind ez oly gyorsan megy, hogy egy óra alatt tízezer példány 36 és 48 hüvely terjedelmű lap készül el. Minthogy a papírost hosszu tekercsben használják a nyomtatáshoz, az újságlapokat a nyomtatás előtt megbolygogni nem lehet, hanem e célra a bélyegző szintén a gépezetben van, s a nyomtatással egyszerűen történik a megbolygztatás is. E mellett még egy más készülék is van a gépezet mindkét oldalán, mely a nyomtatott példányokat megszámlálja, s így ez nemcsak az esetleges bélyegilletéket meghatározó mennyiség számát adja, hanem ellenőrizi egyúttal a papíros elhasználását is. E készülékek természetesen a pénzügyi hivatal által ellenőriztetnek és zár alatt tartatnak.

E leírt gépezeten kívül még más két gépe van a szerkesztőségnek, melyekkel a „Neue Freie Presse” reggeli és estvéri lapjait nyomtatják. Az összehajtas amazoknál külön géppel történik. A kiállításban lévő gép csupán az „Internationale Ausstellungs-Zeitung” gyártását eszközöli, mely lapot a „N. Fr. Pr.” előzetői díjmentesen kapják.

Maga a „Neue Freie Presse” reggeli és estvéri lapja megindulásától kezdve, azaz 1864-ik évtől 1869-ig összesen 1 1/2 iv azaz 12 oldalon jelent meg. 1869-ben, midőn már saját házába költözött, 20 oldalú tartalomra emelkedett, a mellékletek betudása nélkül. Ma a lap kiállítására közreműködik 65 szedő, 7 szöveg elrendező (Metteurs), 6 javítók, 2 felülvizsgáló, 1 művezető a szedésnél s a többi szükséges tanoncok.

A lap megindulásakor, 1864-ben megjelent 4000 példányban, már három hó múlva 8000-re emelkedett s így folytonosan egész 30,000 példányig. A kiállítás megnyitása ezt a mennyiséget még öt ezerrel szaporította, s így ma már a „Neue Freie Presse” 35,000 példányban nyomtatatik.

A statisztikai adatok között érdekes azon kimutatás, melylyel a lap példányait a foglalkozás szerinti előfizetőkre felosztja, csak az kár, hogy egy nagyobb része a lapnak ismeretlen foglalkozásuk kezébe jő.

Feloszlik tehát a lap minőségű előfizetőkre a következők százalékkal:

a) kereskedelem- ipar és gazdasággal foglalkozókra	17%
b) hivatalnokokra	9%
c) kaszinó és vendéglőkre	6%
d) katonaságra	5%
e) ügyvéd s jegyzőkr	3%
f) mérnökökre	2%
g) orvosokra	1%
h) tanítókra	1%
i) papokra	0%
j) ismeretlen foglalkozásukra	53%

E kimutatás sok tekintetben jellemző, de leg-feltűnőbbben azt mutatja meg, hogy mily arányban

előfizetnek a tehetősebbek azokkal szemben, kiknek talán e szükséglet és élvezetet áldozatárán kell megszerezni.

A lap előfizetési ára kezdettől 1870 october 1-éig 13 frt 20 kr volt, azóta 18 frtra emeltetett. Kiállítására pedig egy-egy példánynak kerül 30 frt-ba, a 12 frtyi különbséget a hirdetések teszik. Foglalkoztat a lap szellemi és előállító munkáit s a levelezőket beleszámitva 5—600 embert. Fizet az államnak a bélyegzés, postabélyeg, adó, hirdetési illeték és külön posta s bélyegköltségekre 252,000 frtot; szerkesztéséért 250,000 frtot, hivatalnokainak és kihordóinak 50,000 frtot, tantimetre 25,000 frtintot s papíros s másnémi kellékekre 620,500 frt, s vegyesekre 37,500 frtot s így a lap egy évi kiállításai költsége 1,235,000 frt.

A főbb anyagokból elhasználtatik évenként 40 ezer rizma papíros a nyomtatásra, 500 mázsa festék, 240 mázsa betű, 5000 mázsa szén stb.

Befejezve e tudósítást, még megemlítem, hogy a kiállításai pavilon költségeire 250,000 frt előirányoztatott s hogy a kiállított gép Sigi G. készítménye.

Stalbl Jenő.

Köziállítás levelek.

— Rendes tudósítónktól. —

VIII.

Bécs, 1873. auguszt 18-án

(G. V.) Rövid táviratom kellő kiegészítésével részletesebben közlöm a mai u. n. díjazás alkalmával díszokmányokat nyert hazai kiállítóink névsorát az egyes csoportok szerint. Némely kiállító több csoportban előfordulása annyit tesz, hogy a nemzetközi jury itt is ott is az illetőt e legmagasabb kitüntetésre érdemesnek ítélte, in praxi a jutalmazott azonban csak egy okmányt fog nyerni.

Az első csoportban bányászat és kohászat: díszokmány nincs, a másodikban, mezőgazdaság és erdészet ki vannak tüntetve a magyar kir. pénzügyministerium, mint az állam erdészet kezelője, az országos magyar gazdasági egyesület Budapesten a földmívelés terén szerzett érdemeiért, báró Sina Simon Simongáton okoszerű gazdálkodásáért. A vegyészeti ipar csoportjában díszokmányunk nincs, a IV. csoportban táplálék és élvezeti szerek díszokmányt nyertek a budapesti malmak gyűjteményes list kiállítására, az erdélyi gazdasági egyesület a szőlészeti és borászat terén szerzett érdemeiért, végre az országos magyar gazdasági egyesület hasonlóért.

Ötödik csoportban szövő és ruházati ipar: semmi; hatodik csoportban bőrpár: Schmitt Adolf és társa nagy-bozoni bőrgyára; a hetedik csoportban fémipar: Gáncz és társa budapesti ötödike: a VIII. faipar: semmi; IX. könyag- és üvegáruk, a X. rövidáruipar, XI. papiripar és a XII. csoportban grafikai ipar díszokmányaink nincsenek; a XIII. csoportban gép és szállítási ügy: a magyar kir. állam vasutak gép és waggongyára lett kitüntetve; *) a tudományos műszerek, a hadászati és tengerészeti csoportokban díszokmányokat nem nyertünk, ellenben a XVIII. csoportban, építészeti és polgári mérnök-ügy három u. m. a közlekedési ministerium, a főváros építő tanács és Pest város részére. A nemzeti háziipar csoportjában ethnographiai gyűjteményünk intézője s tulajdonosa a vallás- és közoktatási ministerium nyert díszokmányt, ugyisint — mint különben a lapok már korábban tudatták — az oktatásügyi csoportban is.

Vége még meg kell említenünk a budapesti kereskedelmi s iparkamarát, mely ártörténeti jeles munkálatáért szintén díszokmányt nyert.

A sok ezerre menő egyéb kitüntetések sorjegysége legközelebb meg fog jelenni s részéről iparkodi fogok, hogy az összes erdélyi kiállítók, de különösen a kolozsváriak névsorát t. olvasóinkkal mielőbb közölhessem.

Külföldi szemle.

Kolozsvár, aug. 21.

Henri Rochefort, a volt commune-vezér legközelebb történt orvosi megvizsgálásáról a következőket írja a „Petit Journ.”;

„A vizsgálat egy tág teremben tartatott meg. Rochefort a bizottság felhívására lassu léptekben, correct öltözetben jelent meg s némán üdözlő a bizottság tagjait. Daczára külső nyugalmának, arca feltűnően halvány volt. Dr. Jossie, a bizottság elnöke, azt kérdé tőle, hogy van-e valami felhozható oka deportáltatása ellen. „Megvallom,” felelé Rochefort, „hogy rosszul érzem magamat.” — „Mi baja, miye fájt?” — „Fájdalmaim és görcseim vannak, melyek ha járok, lefűlni kényszerítenek.”

Az orvosok kérésére Rochefort levét felső ruháit s azok mellét és hátát kezdék kopogtatni, hogy lélekzetének minőségéről győződhessenek meg; oda tartva füleiket a kopogtatott helyre. Nemsokára aztán félre vonultak az orvosok s mintegy öt percig tanácskoztak. Ez idő végtelen hosszúnak tűnt fel. Végre ismét megjelentek az orvosok Rochefort előtt

*) A hangszercsoportban pedig Beregszászy Lajos ismert budapesti zongoragyára.

s az elnök így szólt: „Uram! Mindnyájunknak észleleink alapján alkotott véleményünk szerint önt képesnek ítéltük arra, hogy a deportációt kiállhassa. H. Rochefort némán hajtott meg magát, Felöltözött, aztán az orvosokhoz így szólván: „Uram! nem tudom, látjuk-e még egyéniséget valaha” távozott. Ezután néhány perczre a következő távirat küldetett a börtönök főigazgatójához a belügyministeriumba: „A 166 szám alatt beírt fogoly alkalmasnak találattatott a deportációra.”

Hugó Victor következő levelet intézett aug. 8 án Broglie hg. kormányelnökhöz Rochefort érdekében:

„Herczeg ur és tisztelt collega! A francia akademia tagjának szólnak e sorok. Egy rendkívüli jelentőségű tény áll a teljesedés pillanatában. Korunk egyik leghíresebb írója: Henri Rochefort ur, politikai elítéltetése alapján, mint állítják, Uj-Caledoniába fogna deportáltatni. A ki ismeri Rochefort urat, az biztosan állíthatja, hogy gyenge testalkata nem fogja kiállhatni a hosszú és borzasztó utazást, a klíma és a honvágy mer fogják őt ölni. H. Rochefort családapa, három gyermeket hagy hátra, ezek közül egy 18 éves leányt. A Rochefort felett kimondott ítélet csak szabadságát illeti, de a mód, melylyel ez ítéletet végrehajtani akarják, életét kockáztatja. Miért Numea? Sz. Margit szigetek elégségesek volnának e célra; az ítélet nem kívánja Numeát. A Sz. Margit szigetekre való fogság eleget tenne az ítéletnek és nem szigorítaná azt meg. az Uj-Caledoniába való deportáció a H. Rochefort ur felett kimondott ítéletnek szigorubbá tétele. E büntetés ez által halálbüntetéssé tétetett. Felhivom az ön figyelmét a büntetéseknek ilyen átváltoztatási módjára. Azon nap, melyben Franciaország meg fogja tudni, hogy megnyit a sir e fényes és merész szellem előtt, az reá nézve gyásznak leend. Egy íróról és pedig egy eredeti és ritka íróról van szó. Ön miniszter és akadémikus. Az ön kötelemei karöltve járnak és egymást kölcsönösen támogatják. Az előre látható catastrophiáért a felelősséget ön is osztani fogja. Ön teheti és kell is, hogy közbe lépjen s csak önmagát fogja becsülni, ha eltekintve minden politikai vélemény és szenvedélytől megragadja az iniciatívát. Kérem is önt az irodalom nevében, melyhez mindketten tartozunk, vegye védelmébe Rochefort t és gátolja meg deportáltatását, a mi reá nézve nem volna egyéb, mint halál.

Fogadja stb.”

Erre Broglie hg azt felelte, hogy Rochefort egészségi állapota elég erősnek találtatott arra, hogy a deportáció ne veszélyeztesse életét. A mi Rochefort tehetőségét illeti, épen ezek teszik azt, hogy nincs ok büntetésének enyhítésére, sőt a felelősséget még súlyosbítják.

Franciaországban a fusionált monarchista pártok azon dolgoznak, hogy a következő határozatok hozassanak:

1. A monarchia Franciaországnak törvényes államformája.
2. Egy 30 tagn bizottság neveztetik ki az alkotmányjavaslat kidolgozására
3. A nemzetgyűlés 2 hónapra elnapoltatik, hogy a bizottságnak a munkára időt engedjen.
4. Mac-Mahon tábornagy a királyság főtábornoka leend, s egyszersmind azon felhívást intézendő a prefektekhez hogy a rend fenntartására közreműködjenek.

Igy szólván az eddig még forgalmilag nem egyesült orleanisták és legitimisták megállapított csataterve.

A mezei egerek ellen.

Mosonvármegye alispánja által az egerek pusztítása tárgyában a földmívelés, ipar- s kereskedelmi ministeriumhoz tett jelentésnek kivonata.

Midőn a mezei egerek nagyobb számban mutatkozása, s részben már elkövetett pusztítások tudomásomra jöttek, azonnal kimentem a leginkább veszélyeztetett községekbe, hogy a helyszínen a dolgot mibenlétéről meggyőződve, a tapasztalandókhoz képest czélzzerű hatósági intézkedéseket, fogantatosíthassak. — Ezen a helyszínen megtartott szemléhez dr. Masch Antal, gazd. intézeti igazgató, dr. Ulbricht Rikárd vegytanáár és Blaskovics Mór főbíró uradalmi felügyelő urakat mint szakembereket is meghívtam a czélból, hogy intézkedéseim megtételénél ezek véleményére is kelió figyelemmel lehessenek. A midőn körutunk alkalmakor azt tapasztaltuk, hogy az egerek már mintegy 50 ezer holdnyi területet foglaltak el kisebb nagyobb mérvben és mindinkább a megye belseje felé terjeszkedtek, azonnal meggyőződünk arról, hogy azoknak pusztítására vegyszeri szerek avagy az eddig ismeretes eljárások, p. u. árkok húzása s azoknak vízzel töltött edényekkel el látása stb. épen a terület nagy kiterjedése folytán sikerrel nem alkalmazhatók, hanem hogy más eljárás módra kell gondoskodnunk, melynek alkalmazása által a pusztítás gyorsan és lehetőleg gyökeresen eszközölhetetik. Erre nézve az egereknek lyukakból szántás általi kihajtását s ennek utána emberri kéz általi megsemmisítését ismertük legcélszerűbb eljárásnak, annál is inkább, mert az egerek menhelyeiket rendszeren csakis éjjel szokták odahagyni, nappal pedig a föld alá rejtőznek. — Ezen érintett eljárási módozatot gyakorlatilag megkísértendők, azon-

Csapó Sándor.

